

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури

03-10-199S

СИЛАБУС	Безпека життєдіяльності та цивільний захист	
SYLLABUS	Life safety and civil protection	
Шифр за ОП Code in Degree Programme	ОК 1.16	
Освітній рівень Level of Education	бакалаврський (перший) bachelor's (first)	
Галузь знань Field of Knowledge	10	Природничі науки Natural Sciences
Спеціальність Field of Study	101	Екологія Ecology
Освітня програма Degree Programme	Екологія Ecology	

РІВНЕ – 2023

Силабус навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Екологія» спеціальності 101 «Екологія» Рівне. НУВГП. 2023. 11 стор.

ОП на сайті університету: <http://surl.li/ndzla>

Розробник силабусу:

е-підпис Шаталов О.С., канд. с.-г. наук, доцент, доцент кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності

Силабус схвалений на засіданні кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності

Протокол № 4 від "13" жовтня 2023 року

В.о. завідувача кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності:

е-підпис Кухнюк О.М., канд. техн. наук, доцент.

Керівник освітньої програми:

е-підпис Вознюк Наталія Миколаївна, к. с.-г. н., доцент кафедри екології, технології захисту навколишнього середовища та лісового господарства

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІ агроєкології та землеустрою

Протокол №5 від «14» листопада 2023 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІАЗ: Прищепя А.М., д-р. с.-г. наук, професор.

Попередня версія силабусу - 03-10-116S

© НУВГП, 2023

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ		
Безпека життєдіяльності та цивільний захист		
ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ		
Ступінь освіти	вищої	бакалавр
Освітня програма	Екологія	
Спеціальність	101 Екологія	
Рік навчання, семестр	4-й, 8-й	
Кількість кредитів	3	

Лекції:	14 год./2 год.
Практичні заняття:	16 год./8 год.
Самостійна робота:	60 год. /80 год.
Курсова робота:	Ні
Форма навчання	денна/заочна
Форма підсумкового контролю	Залік
Мова викладання	Державна
ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА	
	Шаталов Олександр Сергійович, доцент, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності
Вікіситет	https://cutt.ly/7geKGLv
Канали комунікацій	o.s.shatalov@nuwm.edu.ua https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2433
Мета та завдання	
<p>Дана освітня компонента надає можливість опанувати знаннями, вміннями та навичками здійснювати предметну діяльність, вирішувати професійні завдання з урахуванням ризику прояву небезпек і виникнення надзвичайних подій, які можуть спричинити несприятливі наслідки та надзвичайні ситуації, а також формування відповідальності за особисту та колективну безпеку.</p> <p>Ціллю освітньої компоненти є засвоєння новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування небезпек, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на їх відвернення, захист особи, працівників, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах надзвичайних ситуаціях, ліквідування їхніх наслідків.</p>	
Посилання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle, на платформі освітніх програм та їхніх освітніх компонентів	
https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2344	
Передумови вивчення	
Передумовою вивчення дисципліни є опанування знаннями таких навчальних дисциплін: «Моніторинг довкілля», «Промислова екологія».	
Компетентності	
<p>ЗК-03. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>ЗК-10. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК-13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку</p>	

суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПР-18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

ПР-25. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

Структура та зміст навчальної дисципліни

Тема	ПРН	Форми організації навчання	Кількість годин		
			Денна форма	Заочна форма	
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності та цивільний захист					
1	Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності та особливості режиму діяльності людини. Матеріальні чинники предметної діяльності. Причини, наслідки, номенклатура та ідентифікація небезпек. Аксиома про потенційну небезпеку діяльності людини. Психологічні причини порушення вимог безпеки. Організація режиму діяльності. Режим діяльності та відпочинку. Антропометричні характеристики людини. Роль аналізаторів людини в забезпеченні життєдіяльності. Динаміка процесів збудження і гальмування. Психічні процеси, психічні властивості, психічні стани. Емоційні процеси, емоційна напруженість, емоційні реакції. Гомеостаз. Зовнішні та внутрішні подразники, що впливають на стан людини.	ПР-18, 25	Л	2	1
			ПЗ	2	2
			СР	10	10
2	Тема 2. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності та особливості режиму діяльності людини. Особливості функціонування організму в ергатичних системах. Узгодженість характеристик конструкцій технічних систем з характеристиками людини та елементами середовища. Проблеми мотиваційної поведінки. Мотиви вигоди, зручності, задоволення. Визначення поняття ризику. Ризикова поведінка людини в умовах небезпеки. Ризик, як чинник потенційної небезпеки. Індивідуальний і соціальний ризик. Концепція допустимого ризику. Оцінка ступеню ризику. Управління ризиком. Чинники ризику та причини ризикової поведінки. Системний ризик.	ПР-18, 25	Л	2	
			ПЗ	2	2
			СР	10	10
3	Тема 3. Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій. Поняття надзвичайної ситуації, події, причини їх виникнення. Складові	ПР-18, 25	Л	2	1

	системи моніторингу за надзвичайними ситуаціями. Класифікація надзвичайних ситуацій. Ознаки, критерії, порогові значення та визначення основних показників уражаючих чинників та джерел надзвичайних ситуацій.		СР ПЗ	10 2	10 2
4	Тема 4. Єдина державна система цивільного захисту. Система, завдання та загальні принципи організації ЦЗ України та суб'єкта господарювання. Створення і діяльність Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДС) та її підсистем. Режими діяльності ЄДС. Функціональні заходи у сфері державного регулювання та контролю ЄДС. Основні принципи забезпечення техногенної безпеки.	ПР-18, 25	Л	2	
			ПЗ		
			СР	10	10
5	Тема 5. Система захисту населення від надзвичайних ситуацій та їх наслідків. Основні завдання, принципи і заходи захисту населення від надзвичайних ситуацій і застосування засобів ураження. Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації. Інформування у сфері цивільного захисту. Поняття евакуації, її види та способи. Евакуаційні органи. Планування та організація евакуації. Плани евакуації, порядок їх розробки. Поняття інженерного захисту та система його заходів. Захисні споруди цивільного захисту та їх класифікація. Розміщення та порядок укриття в спорудах цивільного захисту. Медичний, психологічний, соціальний захист постраждалих. Навчання населення з питань цивільного захисту та діям у надзвичайних ситуаціях.	ПР-18, 25	Л	4	
			ПЗ	10	2
			СР	10	20
6	Тема 6. Основи проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Склад угруповань сил з ліквідації надзвичайних ситуацій. Забезпечення дій сил та матеріальні резерви з ліквідації надзвичайних ситуацій. Основи ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Порядок організації та способи проведення рятувальних та інших невідкладних робіт за різних видів небезпечних подій. Спеціальна обробка.	ПР-18, 25	Л	2	
			ПЗ		
			СР	10	20
	Разом модуль 1		Л	14	2
			ПЗ	16	8
			СР	60	80
	Разом		Л	14	2
			ПЗ	16	8
			СР	60	80

Форми та методи навчання

Формами навчання є: очна, заочна, дистанційна. Використовуються наступні методи навчання: демонстрація готових рішень, макетів, стендів; проблемно-пошуковий; навчальна дискусія; аналіз конкретних ситуацій.

Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

Мультимедіа-, відео- і звуковідтворююча, проєкційна апаратура (проєктори, екрани тощо). Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі. Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання, Інтернет-опитування тощо). Бібліотечні фонди (підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації, наукова література тощо).

Порядок оцінювання програмних результатів навчання/ результатів навчання

Підсумковою формою контролю навчальної дисципліни є залік. Обов'язковими видами завдань, що підлягають оцінюванню є: практичні заняття, поточні контрольні модулі (№№1, 2) за змістом лекційного курсу.

Шкала оцінювання досягнень ПРН здобувачами вищої освіти

Вид заняття	Бали	Форма контролю
1. Поточна складова оцінювання		
Змістовий модуль 1		
Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності та особливості режиму діяльності людини	20	Тест МК1
Тема 2. Людина в ергатичній системі та ризики у предметній діяльності		
Тема 3. Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій		
Тема 4. Єдина державна система цивільного захисту		
Тема 5. Система захисту населення від надзвичайних ситуацій та їх наслідків	20	Тест МК2
Тема 6. Основи проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт		
Усього лекційних занять	40	
1.1. Практичне заняття №1 Оцінка рівня небезпеки за допомогою структурно-логічних моделей	5	Виконання завдання
1.2. Практичне заняття №2 Визначення соціального та індивідуального ризиків	5	Виконання завдання
1.3. Практичне заняття №3 Класифікація надзвичайних ситуацій	5	Виконання завдання
1.4. Практичне заняття № 4 Оцінка радіаційної обстановки при аваріях на радіаційно небезпечному об'єкті	10	Виконання завдання
1.5. Практичне заняття № 5 Прогнозування хімічної обстановки при аваріях на хімічно небезпечному об'єкті	10	Виконання завдання
1.6. Практичне заняття 6. Оцінка біологічної небезпеки	10	Виконання завдання
1.7. Практичне заняття 7. Оцінка захисних властивостей захисних споруд цивільного захисту	15	Виконання завдання
Усього практичних занять	60	
Усього поточна складова оцінювання:	100	
2. Підсумкова складова оцінювання		
2.1. Модульний контроль №1	20	Тест
2.2. Модульний контроль №2	20	Тест
Усього підсумкова складова оцінювання:	40	
Разом:	100	

Критерії оцінювання практичних завдань (% від кількості балів, якими оцінюється кожне практичне завдання):

0% – завдання не виконано;
 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;
 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.
 Поточні модульні контролю проводяться у формі комп'ютерного тестування, яке проводить центр незалежного оцінювання, і містять питання теоретичного та практичного характеру. У тестові завдання включаються також питання тем самостійної роботи з навчальної дисципліни. Кількість питань у модульному контролі становить не менше 100 на 1 кредит навчальної дисципліни.

Таблиця формування тестового завдання поточного контролю знань (модулі 1 і 2)

Рівень завдань	Кількість завдань в білеті	Оцінка завдань (бали)	
		за одне	Загальна (макс.)
1	20	0,6	0-12
2	8	0,75	0-6
3	2	1	0-2
Усього	30		0-20

Таблиця формування тестового завдання підсумкового контролю знань

Рівень завдань	Кількість завдань в білеті	Оцінка завдань (бали)	
		за одне	Загальна (макс.)
1	30	0,9	0-27
2	9	1	0-9
3	1	4	0-4
Усього	40		0-40

Поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів за даною дисципліною здійснюється відповідно до «Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти» (<https://ep3.nuwm.edu.ua/25889/>), використовуючи платформу Moodle («Тимчасове Положення про навчальну платформу Moodle в НУВГП» <https://ep3.nuwm.edu.ua/25264/>).

Умови отримання додаткових балів:

участь у кафедральних наукових конференціях (доповідь за тематикою навчальної дисципліни) – 5 балів;
 участь у Всеукраїнській науковій конференції (тези за тематикою навчальної дисципліни) – 10 балів;

участь у конкурсі студентських наукових робіт (наукова робота за тематикою навчальної дисципліни) – 15 балів;
індивідуальна (науково-дослідницька) робота з тематики навчальної дисципліни, яка не увійшла в матеріал лекцій (звіт про роботу) – 10 балів.

Рекомендована література

Основна

1. Безпека життєдіяльності: практикум / Н.Б. Волненко, О.В. Крайнюк, Ю.В. Буц. Х.: ХНАДУ, 2014. 200 с.
2. Небезпечні виробничі ризики та надійність: навчальний посібник для студентів за напрямком підготовки 6.170202 «Цивільна безпека» / В.В. Березуцький, М.І. Адаменко. Харків. : ФОП Панов А. М., 2016. 385 с.
3. Кодекс цивільного захисту України : кодекс України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
4. ДСТУ 3891:2013. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Терміни та визначення основних понять. [На заміну ДСТУ 3891-99; чинний від 2014-01-01]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2013. 20 с.
5. Про введення в дію Методики спостережень щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки : наказ МВС України від 27.11.2019 р. № 986. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0083-20#Text>
6. Барило О.Г. Реагування на надзвичайні ситуації: Навч. посіб. / О.Г. Барило, П.Б. Волянський, С.О. Гур'єв [та ін.] К.: Вид-во «Бланк-Прес», 2014. 210 с.
7. Павлюк В.В. Організація радіаційного і хімічного захисту населення. Навчально-методичний посібник. Рівне, 2017. 130 с.
8. Цивільний захист : підручник / А.І. Запорожець, В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмурадов та ін. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 264 с.
9. Грек А.М., Сакун О.В., Іксариця В.В., Бєлих І.А., Батуров В.А. Біологічна небезпека (учора, сьогодні, завтра). Український журнал сучасних проблем токсикології. 2012. № 2. URL: <http://protox.medved.kiev.ua/index.php/ua/categories/problems-articles/item/30-biological-threat-yesterday-today-tomorrow>
10. Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій : постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 № 841. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text>
11. ДБН В. 2.2.5-2023. Будинки і споруди. Захисні споруди цивільної оборони. [Чинний від 2023-01-11, на заміну ДБН В. 2.2.5-97]. Вид. офіц. К: Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, 2023. 131 с.
12. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 26 січня 2015 р. № 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/18-2015-%D0%BF>

13. Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту : постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 р. №101. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/101-2015-%D0%BF>

14. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : Постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF>

Допоміжна

15. Норми радіаційної безпеки України : постанова МОЗ України від 01.12.1997 р. № 62. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0062282-97#Text>

16. Про затвердження методики планування заходів з евакуації : наказ МВС України від 10.07.2017 р. № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0938-17#Text>

17. ДБН А.3.1-9:2015. Захисні споруди цивільного захисту. Експлуатаційна придатність закінчених будівництвом об'єктів. [На заміну ДБН А.3.1-9-2000; чинний від 2017-02-01]. Вид. офіц. Київ : Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2016. 10 с.

18. Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 р. № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-18>

Інформаційні ресурси в Інтернет

Наукова бібліотека НУВГП. URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>

Державна служба з надзвичайних ситуацій: веб-сайт. URL: <http://www.dsns.gov.ua>.

Навчально-методичний центр цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Рівненської області : веб-сайт URL : <https://rv.nmc.dsns.gov.ua>

Морфологія і біологія вірусів : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/R2Jzh6s>

Поєднання навчання та досліджень

Здобувач вищої освіти може приймати участь у роботі наукових гуртків кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності («Положення про наукові гуртки здобувачів вищої освіти НУВГП» <https://ep3.nuwm.edu.ua/25704/>), студентських наукових конференціях, конкурсі студентських наукових робіт з результатами досліджень за тематикою навчальної дисципліни (Положення про проведення конкурсу студентських наукових робіт "Наука очима молоді" в НУВГП URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/8630/>)

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Вивчення навчальної дисципліни та її складових спрямоване на формування наступних соціальних навичок (soft skills):
взаємодія з людьми та вміння працювати в команді;
оцінювати ризики та приймати рішення;
уміння управляти людьми та управлінські якості;
формування власної думки та прийняття рішень.

Дедлайни та перескладання

Оголошення стосовно дедлайнів здачі частин навчальної дисципліни відповідно до політики оцінювання оприлюднюються на сторінці даної дисципліни на платформі MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2344> за календарем та відповідно до «Порядок ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП» URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/25072>.

Неформальна та інформальна освіта

Студенти при вивченні даної навчальної дисципліни можуть перезарахувати результати навчання отримані при неформальній та інформальній освіті відповідно до «Положення про неформальну та інформальну освіту Національного університету водного господарства та природокористування» (<https://ep3.nuwm.edu.ua/18660/>).

Для здобувачів вищої освіти є можливість скористатись онлайн-курсами освітніх платформ Coursera (<https://www.coursera.org/programs/national-university-of-water-and-environmental-eng-on-coursera-ioegs?currentTab=CATALOG>), Ukraine Global Faculty (<https://mooc4ua.online/platforms/5>), Labster (<https://www.labster.com/simulations>), що допоможуть у вивченні споріднених дисциплін у провідних університетах світу.

Правила академічної доброчесності

Здобувачі вищої освіти мають дотримуватись академічної доброчесності відповідно до вимог «Положення про академічну доброчесність в НУВГП» (<https://ep3.nuwm.edu.ua/25004/>).

З метою залучення здобувачів вищої освіти до організації процесу як рівноправних учасників у НУВГП діє «Порядок звернень здобувачів вищої освіти та інших осіб, які навчаються в Національному університеті водного господарства та природокористування» (<https://ep3.nuwm.edu.ua/15467/>).

Звернення та вирішення конфліктних ситуацій здійснюється на підставі «Положення про врегулювання конфліктних ситуацій у Національному університеті водного господарства та природокористування» (<http://ep3.nuwm.edu.ua/18583/>).

Вимоги до відвідування

Виконання практичних занять (звіт з практичного(-их) заняття(-ть)) та проходження поточних контролів з дисципліни є обов'язковим. Завдання на практичне заняття отримуються здобувачем на практичному занятті або зі сторінки дисципліни на навчальній платформі Moodle (<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2344>). Пропущені практичні заняття опрацьовуються здобувачем самостійно, а звіт завантажується на сторінку дисципліни на Moodle. Ліквідація заборгованості здійснюється відповідно до «Порядок ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП» (<https://ep3.nuwm.edu.ua/25072/>).

Нормативні документи, що містять інформацію щодо організації, планування та проведення освітнього процесу у НУВГП:

1. Положення про організацію освітнього процесу у Національному університеті водного господарства та природокористування <https://ep3.nuwm.edu.ua/4088/>
2. Порядок перезарахування результатів навчання за програмами академічної мобільності в Національному університеті водного

- господарства та природокористування
<https://ep3.nuwm.edu.ua/19458/>
3. Положення про індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти в Національному університеті водного господарства та природокористування <https://ep3.nuwm.edu.ua/20050/>
4. Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення здобувачів вищої освіти у Національному університеті водного господарства та природокористування <https://ep3.nuwm.edu.ua/25274/>
5. Положення про неформальну та інформальну освіту Національного університету водного господарства та природокористування <https://ep3.nuwm.edu.ua/18660/>
6. Положення про порядок реалізації права на міжнародну академічну мобільність в Національному університеті водного господарства та природокористування <https://ep3.nuwm.edu.ua/25052/>
7. Концепція щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами (осіб з інвалідністю) у Національному університеті водного господарства та природокористування <https://ep3.nuwm.edu.ua/15913/>

Автор
Доцент

Олександр ШАТАЛОВ

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №1406 від [sDateTime_SignWriteAgree_Last]
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП): [oSignECP.sSigner_Sert]
Сертифікат 58E2D9E7F900307B04000000807E2D0054327D00